

Wersja w języku polskim – obowiązującym dokumentem przyjętym przez Komitet Światowego Dziedzictwa jest wersja w języku angielskim.

Puszcza Białowieska (Białoruś/Polska)

38 COM 8B.12

Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości:

Krótki opis

Puszcza Białowieska to duży kompleks leśny zlokalizowany na pograniczu Polski i Białorusi. Dzięki trwającej od kilku wieków ochronie, Puszcza zachowała swój pierwotny charakter po dziś dzień. Białowieski Park Narodowy, Polska, został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa w 1979 r., natomiast w 1992 r. obszar ten został rozszerzony o białoruską część Puszczy Białowieskiej. Wskutek znaczącego rozszerzenia miejsca w 2014 r. obejmuje on obecnie obszar 141 885 ha wraz ze strefą buforową o powierzchni 166 708 ha.

Obiekt obejmuje kompleks lasów nizinnych, charakterystycznych dla ekoregionu lasów mieszanych Środkowej Europy. Obszar ten ma wyjątkowe znaczenie dla ochrony przyrody z uwagi na powierzchnię starodrzewi obejmujących duże nietknięte obszary, na których zachodzą procesy naturalne. Ich rezultatem jest bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących, przekładające się na dużą różnorodność gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Obiekt zapewnia ochronę różnorodnej i bogatej fauny, obejmującej 59 gatunków ssaków, ponad 250 gatunków ptaków, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Symbolem obiektu jest żubr: na całym terenie zamieszkuje około 900 osobników, co stanowi prawie 25% światowej populacji żubra i ponad 30% wolno żyjących zwierząt.

Kryterium (ix): Puszcza Białowieska to różnorodny kompleks chronionych ekosystemów leśnych, będących przykładem lasów mieszanych typowych dla ekoregionu Europy Środkowej, oraz szereg siedlisk nieleśnych, w tym łąki wilgotne, doliny rzek i inne tereny podmokłe. Obszar ten obejmuje tereny o wyjątkowej wartości dla ochrony przyrody, obejmujące m. in. rozległe starodrzewia. Ten duży i zwarty obszar leśny jest miejscem występowania żywotnych populacji dużych ssaków, w tym ssaków drapieżnych (wilk, ryś i wydra) tworzących kompletną sieć pokarmową. Bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących – prowadzi do dużej różnorodności gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Wieloletnia tradycja badań naukowych nad niemal nienaruszonym ekosystemem leśnym oraz liczne publikacje, w tym opisy nowych gatunków, znacznie podnoszą wartość obiektu.

Kryterium (x): Puszcza Białowieska jest obszarem niezastąpionym dla zachowania różnorodności biologicznej, przede wszystkim ze względu na jej rozmiar, status ochronny oraz nieomal nienaruszony stan zachowania przyrody. Obiekt ten zamieszkuje największa żyjąca na wolności populacja żubra, który jest symbolem obiektu. Wartość Obiektu dla ochrony różnorodności biologicznej jest ogromna, zapewniając ochronę 59 gatunkom ssaków, ponad 250 gatunkom ptaków, 13 gatunkom płazów, 7 gatunkom gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Flora Puszczy jest różnorodna i ma istotne znaczenie na poziomie regionalnym, a sam obiekt odgrywa znaczącą rolę w ochronie grzybów. Odkryto tu kilka

nowych dla nauki gatunków, a swoje stanowiska ma tutaj wiele gatunków zagrożonych wyginięciem.

Integralność

Obiekt stanowi duży, spójny obszar poddany różnym reżimom ochronnym, obejmujący wszystkie typy ekosystemów leśnych regionu i stanowiący naturalne środowisko życia dużych ssaków. Obecność rozległych, nieprzekształconych obszarów jest istotą ochrony przyrody. Niektóre z ekosystemów obecne w obiekcie (łąki wilgotne, tereny podmokłe, doliny rzeczne) wymagają utrzymania poprzez aktywne działania zapobiegające skutkom zmniejszonego przepływu wód oraz braku rolnictwa (koszenia łąk). Strefa buforowa zaproponowana przez oba Państwa-Strony wydaje się być wystarczająca do zapewnienia efektywnej ochrony integralności obiektu przed zagrożeniami spoza jego granic. Istnieje jednakże kilka wyzwań spowodowanych istnieniem barier wewnątrz obiektu oraz jego względnej izolacji przez otaczające go tereny rolne, wymagających ciągłego zarządzania i monitorowania.

Ochrona i zarządzanie

Obiekt korzysta z ochrony prawnej i instytucjonalnej w obu Państwach-Stronach dzięki szeregowi instrumentów ochronnych.

Ochrona i zarządzanie wymaga ścisłej i efektywnej współpracy pomiędzy Państwami-Stronami, a także pomiędzy poszczególnymi instytucjami w każdym z nich. Białowieski Park Narodowy (Polska), Lasy Państwowe (Polska) oraz władze białoruskiego Parku Narodowego Puszczy Białowieskiej zawarły umowę dotyczącą przygotowania i realizacji zintegrowanego planu zarządzania Obiektem, a także ustanowienia transgranicznego Komitetu Sterującego. Ponadto, Strona Polska zawarła umowę ustanawiającą Komitet Sterujący pomiędzy Parkiem Narodowym oraz Administracją Lasów Państwowych, mający wypracować skoordynowane podejście do zintegrowanego zarządzania. Istotne jest zapewnienie efektywnego funkcjonowania wspomnianego Komitetu Sterującego, uwzględniając m. in. regularne spotkania oraz jego zaangażowanie we współpracę transgraniczną i zarządzanie. Kluczowe jest utrzymywanie przez parki narodowe obu Państw-Stron skutecznych i prawnie obowiązujących planów zarządzania, a przyjęty plan zarządzania dla Białowieskiego Parku Narodowego (Polska) stanowi wymóg konieczny i długoterminowy.

Zintegrowany plan zarządzania Obiektem musi uwzględnić wszystkie kluczowe kwestie gwarantujące efektywne zarządzanie Obiektem, w szczególności lasami, łąkami i terenami podmokłymi, a także otrzymać w perspektywie długoterminowej odpowiednie finansowanie umożliwiające jego skuteczną realizację.

Skuteczne i odpowiednio finansowane zarządzanie ochroną stanowi podstawowy długofalowy wymóg dla zabezpieczenia obiektu oraz prowadzenia niezbędnych działań utrzymujących wartości przyrodnicze obiektu. Zagrożenia wymagające długoterminowej uwagi w formie monitoringu i ciągłych programów zarządzania obejmują ochronę przeciwpożarową oraz wpływ barier na łączność ekologiczną, w tym dróg, pasów przeciwpożarowych i płotu granicznego. Istnieje również potrzeba ciągłego ulepszania wybranych aspektów zarządzania obiektem, w tym zwiększenia łączności ekologicznej w granicach obiektu oraz w jego otoczeniu, a także zwiększania zaangażowania lokalnej społeczności.

Powierzchnia i położenie geograficzne obiektu wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa podczas 38. sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa (Doha, 2014) zgodnie z Wytycznymi Operacyjnymi

Białoruś/Polska				
N 33 Bis Białowieża Forest [Rozszerzenie i zmiana nazwy „Belovezhskaya Pushcha/Białowieża Forest”, Białoruś/Polska]				
Numer identyfikacyjny	Nazwa	Powierzchnia (ha)	Strefa buforowa (ha)	Współrzędne geograficzne punktu centralnego
33ter-001	Puszcza Białowieska – Białoruś	82 308	130 873	N52 43 39 E23 58 52
	Puszcza Białowieska – Polska	59 577	35 835	N52 43 39 E23 53 57
	RAZEM	141 885	166 708	